

INNOVATIE

“Het denken over water verandert. Vooral op het grensvlak met gezondheid levert dat uitdagingen op die vragen om innovatieve oplossingen”, zegt Bjørn Hoogwout, bedrijfsdirecteur van Brabant Water. Het in juni dit jaar gelanceerde publiekprivate samenwerkingsverband HeliXeR gaat die innovaties stimuleren en ontwikkelen. Vraaggestuurd, marktgericht en met toegevoegde waarde voor de eindgebruiker.

Werelden samenbrengen rond water HeliXeR stimuleert en initieert innovatie

Tekst: Constant Gras
Foto: Guy Ackermans

Water is in de westerse wereld niet langer alleen een basisvoorziening, maar wordt in toenemende mate geassocieerd met gezondheid, duurzaamheid en veiligheid. Zoetwaterbronnen worden schaars en overstromingen nemen toe. Dat grote delen van de wereldbevolking nog verstoken zijn van schoon drinkwater en goede sanitaire voorzieningen wordt niet langer geaccepteerd. “De waterinfrastructuur is steeds vaker een belemmering voor oplossingen op watergebied”, stelt Hoogwout. “In opkomende economieën als China en India laat de kwaliteit ervan te wensen over, in derdewereldlanden ontbreekt deze vaak volledig en in westerse landen hebben vrijwel alle huizen en gebouwen een aansluiting op het drinkwaternet met water van standaardkwaliteit. De nieuwe uitdagingen doen het paradigma op watergebied veranderen waardoor de markt kantelt richting zuivering bij de consument, het ‘point of use’.”

Vernieuwende coalities

Deze verandering in het denken over water leidde begin 2007 tot de oprichting van een kerngroep van toonaangevende bedrijven en instellingen, die het programma ‘Water en Gezondheid’ lanceerde. Het initiatief daartoe werd genomen door Bjørn Hoogwout en Henk Roelofs, directeuren bij respectievelijk drinkwaterbedrijf Brabant Water en Waterschap De Dommel. Het programma is gericht op het bijeenbrengen van vernieuwende bedrijven en instellingen die verrassende coalities vormen voor het realiseren van productinnovaties in de directe omgeving van de consument. Het initiatief kreeg eerder dit jaar een meer permanente vorm in HeliXeR, een marktgericht ‘business creation centre for water & health’. Partners daarin zijn Brabant Water, Waterschap De Dommel, Philips Research, TNO en Kiwa Water Research.

“Ons doel is het ontwikkelen van producten en diensten op watergebied die een bijdrage leveren aan maatschappelijke uitdagingen in zowel de welvarende westerse wereld als de derde we-

reld”, vertelt Hoogwout. “Het vertrekpunt daarbij is de klant, de gebruiker. We willen weten waar hij zich bevindt, in welke omstandigheden hij leeft en hoe hij zich gedraagt om zo een op maat gesneden oplossing te ontwikkelen voor zijn vraag of probleem. De aanpak van HeliXeR moet zich kenmerken door het snel, creatief, flexibel en transparant inspelen op ontwikkelingen in de markt. We ontwikkelen dus geen watertechnologie, maar stimuleren en initiëren innovaties door het versnellen van de vorming van marktgerichte coalities daartoe. HeliXeR brengt kennis tot waarde waardoor we bijdragen aan maatschappelijke behoeften op het snijvlak van water en gezondheid overal ter wereld. Daarmee zijn we dus geen concurrent van bijvoorbeeld het op technologisch onderzoek gerichte Wetsus, maar een aanvulling daarop.”

Multifunctioneel sanitair

Een uitdaging die zich in dit kader direct aandient, is het ontbreken van goed en voldoende drinkwater in derdewereldlanden. Op initiatief van Aqua for All en een aantal investeerders wordt dit jaar begonnen met het renoveren of nieuw bouwen van publieke sanitairgebouwen in dichtbevolkte sloppen-wijken van steden in Afrika. “Gebouwen met goede sanitaire voorzieningen waar mensen naar het toilet kunnen, kunnen douchen en drinkwater kunnen kopen”, licht Hoogwout toe. “Het innovatieve van dit programma is dat we een aantal functies rond de primaire levensbehoefte van water combineren. Om te beginnen is dat natuurlijk het aanbieden van veilig drinkwater en hygiënische sanitaire voorzieningen aan bewoners die dat zelf niet hebben en aan forenzen en bezoekers van markten. Voor de exploitatie van de gebouwen is een soort franchiseconstructie ontwikkeld waarmee het lokale ondernemerschap gestimuleerd wordt. Door een gering bedrag in rekening te brengen voor het gebruik van de faciliteiten kan vervolgens geïnvesteerd worden in grootschalige verwerking van urine en feces tot organische mest, biogas en compost.

Bjorn Hoogwout, bedrijfsdirecteur van Brabant Water.

“Ons doel is het ontwikkelen van producten en diensten op watergebied die een bijdrage leveren aan maatschappelijke uitdagingen in zowel de welvarende westerse wereld als de derde wereld.”

op het grensvlak water en gezondheid

De sanitaire voorzieningen worden daarmee tevens bron voor energie en voedsel.”

Safi Sana is de naam van dit programma, waarvan binnenkort de eerste projecten van start gaan in Ghana. Het is Swahili en betekent zoveel als ‘het gaat me goed’. “Er zijn plannen om vanuit HeliXeR nieuwe functies aan de sanitairgebouwen toe te voegen”, vervolgt Hoogwout. “Philips is bijvoorbeeld bezig met de ontwikkeling van een nieuw apparaat waarmee snel vastgesteld kan worden of mensen een malaria-infectie hebben opgelopen. Deze gebouwen zijn natuurlijk een uitstekende locatie om deze apparaten neer te zetten.”

Moderne dorpspomp

Een compleet andere manier om snel en adequaat op nieuwe uitdagingen rond water in te spelen, is de toenemende betekenis die water in de westerse wereld krijgt in life styles. “Kijk op scholen waar je jongeren steeds meer met flesjes water ziet lopen”, legt Hoogwout uit. “Water drinken is in, maar op school zijn daar weinig passende voorzieningen voor. De leerlingen moeten hun flesjes op het toilet vullen aan de kraan, en hier zijn de hygiënische omstandigheden niet altijd even goed. Daarom steunen wij het initiatief van de Stichting Waterwijs tot plaatsing van waterkoelers op scholen. Gewone waterkoelers waar leerlingen hun plastic flesjes kunnen vullen met leidingwater en daarbij de keuze hebben voor gekoeld water en water met bubbels.”

“Tenq’s noemen we deze apparaten, waarvan het bijzondere is dat ze gekoppeld zijn aan een beeldscherm waarop tijdens het vullen van het flesje korte en bondige informatie te zien en te horen is. Welke informatie? Dat wordt in overleg met de school en de leverancier van de Tenq bepaald. Brabant Water vindt het bijvoorbeeld belangrijk om de jeugd te informeren over de rol die water speelt in ons leven en wat er allemaal bij komt kijken om drinkwater te maken. Zo draag je bij aan de bewustwording dat wat we zo gewoon vinden toch heel bijzonder is. Aan de

apparaten die wij geplaatst hebben, betalen de leerlingen een dubbeltje voor het water; geld dat ten goede komt aan projecten in de derde wereld.” Inmiddels zijn ruim vierhonderd Tenq’s geplaatst op middelbare scholen door heel Nederland. De Stichting Waterwijs en HeliXeR werken nu aan een soortgelijk apparaat met aangepaste informatie voor de basisscholen, de Tenq’s.

Door de koppeling van een informatiefunctie aan een watervoorziening ontstaat volgens Hoogwout een ‘dorpspomp nieuwe stijl’, waar mensen elkaar ontmoeten, met elkaar praten en geïnformeerd worden. “We denken ook al over andere locaties, zoals gemeentehuizen, zorginstellingen en bijvoorbeeld ook de vertrek- en aankomsthallen op vliegvelden. Mensen met verschillende culturele achtergronden die samen vaak lang moeten wachten in dezelfde ruimte.

Behoeften en business

Met de toenemende schaarste aan zoet water neemt ook het economische belang van water toe. Hoogwout: “Dat doet het denken over water veranderen en vraagt ook heel concreet om andere manieren van omgaan met water. Zoeken naar nieuwe mogelijkheden en vooral slimme en verrassende combinaties daarvan om snel en adequaat op die veranderingen in de markt te kunnen inspelen. HeliXeR doet dat vanuit het vertrekpunt van de klant en eindgebruiker.” Een bijzondere aanpak waarmee in maatschappelijke behoeften wordt voorzien met verrassende innovaties waarmee het Nederlandse bedrijfsleven haar exportpositie op watergebied kan versterken. ‘Creating business for water & health’, zoals de slagzin van het samenwerkingsverband luidt. Voor de relatie met technologieontwikkeling die hiervoor onmisbaar is, heeft HeliXeR zich gevestigd op de High Tech Campus Eindhoven.

Per 1 september 2008 is Ineke Walravens aangesteld als directeur van HeliXeR.